

Štajerske vesti.

LENKI GORIČARJEVI.

Svež grob in v njem Lenka Goričarjeva! V cvetu življenja — stara jedva 26 let — je ostavila ta svet in se preselila v večnost. Na mozirski zemlji, ovenčani od spomladaj cvetočega in jeseni polnega sadnega drevja in objeti od krasnih Savinskih Alp v ozadju, se je rodila. Tu je pohajala ljudsko šolo, kjer je bila svojim sovrstnikom in sovrstnicam vzgled marljivosti in pridnosti. Prestopiti je mogla kar v drugi razred dekliške meščanske šole v Celju, kjer je tudi bila med najodličnejšimi učenkami. Po dovršeni meščanski šoli se je vpisala v žensko učiteljsko šolskih sester v Mariboru. Pri raznih prireditvah v zavodu je s svojim nastopom očarala navzoče; zakaj z njo telesno lepoto so se družile nenavadne duševne zmoglosti. In tako je po odlično dovršenih študijah nastopila službo učiteljice na domači ljudski šoli, kjer je, ko si je pridobila usposobljenostno izpričevalo, zopet z odliko, postala tudi definitivna. Kot učiteljica je posvetila vse svoje moči svojemu stanu. Z največjo vztrajnostjo je izpolnjevala njegove težke dolžnosti. In ne zaman. Nje učenci in učenke so gospodično Lenko — kakor so jo imenovali — jako čislali in ljubili ter ji z lepim vedenjem in pridnostjo delali veselje. Istotako so jo spoštovali in ljubili tudi starši otrok. S svojimi stanovskimi tovariši in tovarišicami je delovala v najlepši slogi, ker je bila prepričana, da le sloga učiteljstva more ugodno uplivati na vzgojo in pouk. V narodnem oziru je bila zvesta hčerka svojega naroda, ki mu je posvečala vse svoje moči. In sedaj se je ločila od nas. A ostavila je s svojim tako vzornim vedenjem in tako vztrajnim delom med nami spomin, ki pač nikdar ugasnil ne bo. Zlasti se je bodo hvaležno spominjali njeni učenci in učenke. V mozirski zemlji počiva. Na kraj miru in počitka pa jo je spremljala nepregledna množica. Ko sta se govornika v ganljivih besedah od nje poslovljala, so se solzile oči vseh navzočih in glasen jok se je razlegal ob odprtem grobu, najlepši dokaz sočuvstvovanja z njenimi starši, brati in sestrama ter sovrstniki.

ANA VIDIČEVA.

Umrla je po dolgotrajni bolezni v Št. Pavlu pri Preboldu gospa Ana Vidic, vdova po zaslužnem pokojnem nadučitelju Josipu Vidicu, bivša učiteljica ročnih del. Z njo je legla v hladni grob vrta slovenska žena in blaga, nad vse požrtvovalna mati g. dr. Franca Vidica, c. kr. urednika državnega zakonika na Dunaju in g. Otona Vidica, c. kr. sodnega svetnika v Ljubljani. Pokojnici blag spomin, rodoljubni rodovini pa naše globoko sožalje.

—š— **Imenovanja.** Definitivne učiteljice na svojih službenih mestih so postale: Martina Kovačičeva pri Sv. Barbari v Halozah; Filomena Tručlova pri Veliki Nedelji; Olga Majcnova v Manjšperku. — Bivši učitelj v Dolu pri Hrašniku, Alojzij Hofbauer, je postal def. šolski vodja v Turju. Učiteljica v Cirkovcah, Marijana Požarjeva, je imenovana za def. učiteljico v Št. Petru v Savinski dolini.

—š— **Ad vocem »Vojna draginska doklada za leto 1917.«** V zadnji številki »Uč. Tov.« pravi Vaš štajerski dopisnik glede te doklade med drugim: »Kakšna razlika med učitelji in državnimi uradniki... Graška »Pädagogische Zeitschrift« tozadevno v svoji številki z dne 30. januarja t. l. pa piše doslovno: »Aus Anlass der durch den Krieg geschaffenen aussergewöhnlichen Verhältnisse wurden für die Zeit vom 1. Dezember 1916 bis Ende Dezember 1917 die Steuern, Diensttaxen, Dienstverleihungs- und Quittungsstempelgebühren und obligatorischen Pensionsbeiträge, die von den vorhin festgesetzten (stehenden) Aktivitätsbezüge der Staatsbediensteten im Abzugswege einzuheben sind, vom Staate zur Zahlung übernommen. — Und der Lehrer??? — Bestehen auch für die »glänzend« besoldeten Volksschullehrer die »aus Anlass des Krieges geschaffenen aussergewöhnlichen Verhältnisse« oder nicht?? Um Antwort wird gebeten, aber nicht in Worten, sondern durch eine ganze Tat.« — Vederemo!...

—š— **C. kr. deželni šolski svet štajerski** je odredil, da tudi letos ne bo uradnih okrajnih učiteljskih konferenc.

—š— **Za šolske kuhinje 50.000 K.** Deželni odbor štajerski je postavil v proračun za leto 1917. vsoto 50.000 K, ki se bo razdelila enakomerno med ljudske kuhinje.

—š— **Ob organizaciji.** Piše se nam od Drave: »Čitajoč 9. poglavje Vašega listkarja Slamoševa v zadnji številki »Uč. Tov.« obišle so me razne misli glede našega organizacijskega dela. Sam sem bil svoje dni udeležen pri tem delu. Vsakdo, ki je bil kdaj angažovan tozadevno, ve, kaj je mislil namigniti listkar. Jaz sam pa si usojam pribiti nastopno: 1. Organizator hodi svojo pot ter ima vedno celokupnost svojega stanu nesebično pred očmi. 2. Kdor je samopašen ter gleda le na svoj interes, ta v tako delo ni sposoben pa se mu tudi ne bode udeležil. 3. Pravi organizator je za svojo osebo imel še vedno efektivno škodo. Mogoče, da se mu prizna njegova trdajubivost. Ako bi šlo za to, priskočiti mu na pomoč, ko bi mu eventualno pretela nevarnost: o tačas pa se poskrijejo vsi njega diverzni hvalitelji, češ, naj si pomaga — sam... In gorje mu, če tega ne vzmore! Kdor je sam bil kdaj udeležen pri snovitvi naših društev itd., mora absolutno priznati istinitost teh trditvev.

—š— **Tovariš Franc Kranjc,** nadučitelj pri Sv. Barbari v Halozah, se nahaja sedaj v Kotoru pri etap. poveljstvu. Dosegel je po svoji marljivosti in vztrajni zvesti službi stopnjo praporščaka. — Piše nam kar v verzih, kako je zadovoljen: »Juhu! od 21. januarja sem tu, pred letom dni smo k vojakom šli, in tu smo sedaj, imamo svet raj! Imamo še vsega zadosti, kruha in mesa pri kosti. Kadar pa pridem domu, takrat bo juhu!«

—š— **Odlikovanje.** Učitelj na Vranskem, Riko Pestevšek, sedaj poročnik pri 27. pešpolku je odlikovan s srebrnim Sig-num laudis.

—š— **Poročil se je** 8. t. m. bivši učitelj g. Srečko Zalkar, sedaj narednik »Cesarjevega polka« z gospodično Gusto Živko, hčerko tovariša Avgusta Živka v Slivnici pri Mariboru. Bilo srečno!

—š— **Vojne doklade štajerskim učiteljem.** Deželni odbor štajerski je v seji dne 7. februarja 1917 dovolil učiteljem nove vojne doklade in sicer oženjenim brez otrok 460 K, s 3 ali 4 otroki 600 K, čez 4 otroke 700 K. Razlike v plači so pri možnih, ki so gažisti in pri učiteljskih dvojicah; doklada za neozojene znaša 260 K; za učiteljice ročnih del 120 K.

—š— **Vpokojen je učitelj in vodja šole** v Gornji Rečici pri Laškem H. Hribenik. Šolsko vodstvo je prevzel začasno vpokojen učitelj Edvard Jevnikar v Laškem.

—š— **V tretjič odlikovan je** Zmago Bregant, učitelj v Lehnu, sedaj praporščak pri nekem dalmatinskem polku za hrabro obnašanje v bitkah pri Gorici z veliko srebrno in bronasto kolajno. Imenovani je sin učitelja v pok. Jurija Breganta, ki je poslal sedem sinov na bojišče.

Goriške vesti.

—g— **Cesarjev odgovor na poklonstvo goriškega deželnega odbora.** Sodeželani! Dne 31. januarja t. l. je bil deželni odbor Goriško-Gradišanske milostno sprejet v slovesni avdijenci od Njegovih Veličanstev presvitega cesarja Karla I. in presvite cesarice Cite. Na poklonstvo, ki ga je predložil deželni odbor pred Najvišji Prestol imenom našega ljudstva, je blagovoljlo Njegovo Veličanstvo najmilostiveje odgovorilo: »Poklonstvo Moje poknežene grofije Goriške in Gradišanske me je radostno ganilo. Mnogokrat in mnogokrat sem s prisrčnim sočutjem mislil na prebivalce te dežele, ki so tudi v najtežjih dneh ostali neomajno zvesti cesarju in državi ter prenašajo vse preizkušnje te vojne z izgledno požrtvovalnostjo. Hrepenim po času, ko bom mogel z božjo pomočjo in vsled hrabrosti Mojih vrlih čet porušeno zopet pozidati in lepo mesto Gorico ter od narave tako bogato oblogodarjeno deželo, to našo dragoceno posest, obuditi k novemu življenju. Blagovolite vsem Mojim ljubim in zvestim Goričanom sporočiti, da se morajo v tem času težke preizkušnje kakor tudi v bodočih srečnejših dneh vedno zanesti na Mojo najpogostejšo vladarsko skrb.« Izvršuje Najvišji ukaz, sporočam svojim sodeležanom tolažilne besede Njegovega Veličanstva, ki bodo brez dvoma zbudile v vseh najglobljejšo hvaležnost in bodo v našem ljudstvu ohranjene kot večni spomin. — Dunaj, dne 6. februarja 1917. Dr. Faidutti, deželni glavar.

—g— **Iz šolske službe.** V VIII. činovni razred je pomaknjen vadniški učitelj na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici Andrej Lasič, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Tolminu, v IX. činovni razred pa Anton Kutin, vadniški učitelj na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici.

Tržaške vesti.

—t— **Deželni glavar goriški Mnsgr. dr. Faidutti** je obiskal v spremstvu deželnega šolskega nadzornika Fr. Matejčiča »Zaposlovalne tečaje za goriške slovenske gimnazijce« v Trstu ter podaril za uboge učence-begunce 1000 K.

—t— **V Sv. Križu pri Trstu** je jako dobro uspela prireditve v korist organizacije oskrbnic vojaških sirot dne 11. t. m. Dne 20. t. m. se je ponovila prireditve z istim programom a z nižano vstopnino. O lepi prireditvi nam je obljubljeno daljše poročilo.

—t— **V Spodnjih Škofljah** je umrl tovariš Andrej Gabrijelčič, star šele 24 let. Mlademu tovarišu blag spomin.

—t— **Tovariš Anton Gregoretič,** učitelj v Rodiku (Istra), nam piše s Kosovega, kjer se nahaja v Vučitrnu kot okrajni šolski voditelj. Prepotoval je v vojaški sukni celo državo in Srbijo. Spominja se našega lista ne le z besedami; ampak — »da ne bo imel po vojski ne kapitala, ne dolga!« — tudi s poravnavo vse od začetka vojne zaostale naročnine. Iskreno ga pozdravljamo in zahvaljujemo na zvestobi, želeč mu, da se po končani zmagoviti borbi vrne zdrav in čil v solčno mu domovino.

—t— **Odkritje kipa cesarja Franca Jožefa na realki v Trstu.** Pretekli teden se je vršilo na tržaški mestni višji realki slovesno odkritje doprsnega kipa pokojnega vladarja, cesarja Franca Jožefa I. Patriotički slavnosti so prisostvovali: namestnik baron Fries-Skene, kontreadmiral baron Koudelka, vladni komisar dvor. svetnik Krekich, zastopniki civilnih, vojaških in avtonomnih oblasti in odposlanci tukajšnjih učnih zavodov. Po slovesnem odkritju kipa je navzoča šolska mladina defilirala pred spomenikom in položila pred spomenikvence raznih razredov in učnih zavodov.

Istrske vesti.

—i— **Iz šolske službe.** V VIII. činovni razred je pomaknjen vadniški učitelj na c. kr. vadnici v Kastvu Ivan Bunc, c. kr. okrajni šolski nadzornik za šolski okraj Volosko.

Splošni vestnik.

Velikost pomorskih ladij. Ker se sedaj toliko bere o ladjah, ki jih potaplja potopski čoln in je velikost vseh teh ladij označena v tonah, ustrežemo gotovo svojim bralcem, ako jim podamo članek iz »Edinosti«, v katerem je natančno raztolmačen izraz tona. Podučljiv odstavek se glasi: Kaj je pravzaprav tona? Čitamo o ladjah, ki so toliko in toliko ton velike, potem zopet o ladjah, ki imajo toliko in toliko izrinjenja vode (deplacement), končno o tovoru toliko in toliko ton, ali pa celo, da je n. pr. ladja velika 3000 ton, ali 5000 ton tovara. Človek končno res ne ve, kaj naj bi si mislil o vsem tem, ko se beseda »tona« uporablja za popolnoma različne pojme. In ravno sedaj v vojni je tona ladijskega prostora velikanskega pomena, tako da naj stvar pojasnimo nekoliko natančneje. Rekli smo: »tona ladijskega prostora«. O takih tonah se v resnici tudi izključno govori, kadar gre za uspehe podmorske vojne. Povedano ni to vselej, temveč se navadno pravi: »Potopljen je bil angleški parnik s 6450 bruto-registriranimi tonami.« Registrirane tone so vedno prostorne tone in povedo, koliko prostorne vsebine ima potopljena ladja. Za trgovinsko ladjo je to najtežavnejše, ker je od tega odvisno, koliko tovara mora naložiti ladja. Prostorna vsebina ladje določa nje trgovinsko vrednost. Ker trgovinska ladja plačuje pristojbine in davke po svoji trgovinski vrednosti; je jasno, da se prostorna vsebina ladje določa po približno enotnem postopanju, torej z neko mednarodno mero. Če mislimo pri ladji vsesкупно prostorno vsebino, potem imenujemo to bruto-prostorno vsebino, ki jo merimo na bruto-registrirane tone. Vsesкупna prostorna vsebina pa ne donša naravnost koristi, ker se ne more porabiti vsa za tovor; pač pa donša korist le neto-prostorna vsebina. Ladje se tudi v resnici obdavčujejo po neto-vsebi in mora biti ta vsebina za vsako ladjo uradno označena in potrjena s takolimenanim mernim pismom. Neto-prostorna vsebina se najde, če se od bruto-registriranih ton odštejejo oni prostori, ki niso določeni za tovor in potnike. Mednarodno se je sprejela kot enota za mero angleška registrirna tona, ki ima 2:83 kubičnega metra. »Tona« je angleška beseda in pomeni »sod«, ker so nekdanj velikost tovarnega prostora računali po številu sodov določene velikosti, ki so jih mogli nakr-

cati v ladjo. Velikost trgovinske ladje se torej najjasneje označi z navedbo vsesкупnega ladijskega prostora, to je z bruto-registriranimi tonami. Glede neto-prostorne vsebine si ne moremo nikdar napraviti prave slike o ladi, ker more ta ladja naložiti razmeroma veliko več, ali manj blaga, kot pa ona. Tako ima n. pr. nemški velikanski parnik »Vaterland« 54.282 bruto - registriranih ton in samo 23.548 neto-registriranih ton; nemški pararanih ton. Tako ena rđgo umhl lml nik »Borkum« pa ima 5642 bruto-registriranih, pa vendar 4194 neto-registriranih ton. Tako je torej razmerje med tema dvema parnikoma zelo različno. »Vaterland« je skoraj desetkrat večji od »Borkuma«, a glede neto-vsebine pa samo šestkrat, in sicer zato, ker »Vaterland« kot brzoparnik potrebuje veliko prostora za stroje in premog, kar se ne šteje za prostor, ki donša korist. Angleži seveda za svoje izgubljene ladje navajajo vedno vsebino v neto-tonah, pač zato, ker so številke vedno znatno manjše in se zde torej izgube znatno manjše kot so pa v resnici. Iz zgoraj povedanega pa tudi izhaja, da ni nič čudnega, ako se pravi, da parobrod s 6000 bruto-registriranimi tonami vozi 8000 ton tovara. Brez označbe »reg.« (»registriranih«) pomenja ena tona vedno težo 1000 kilogramov. Sod, ki drži eno registrirano tona, torej 2:8 kubičnega metra, mora pač držati 2:8 kubičnega metra vode, ki tehta 2:8 utežnih ton, torej 2800 kilogramov. Če bi sod napolnili z živim srebrom, ki je 13:6 krat težje kot voda, bo vsebina sode tolikokrat težja. Če bi imel parnik 6000 bruto-ton in samo 4000 neto-ton, torej 11.320 kubičnih metrov, bi nosil 11.320 ton, če bi bil naložen samo s čisto vodo. Ali more parnik nositi to vodo, je seveda drugo vprašanje, toda poudarjati je le treba, da ni nič čudnega, če ima ladja več utežnih ton tovara, kot pa prostornih ton vsebine. Še nekaj o vojnih ladjah. Tako čitamo n. pr.: 9. januarja je neki naš podmorski čoln potopil angleški parnik »Cornwallis« s 14.300 tonami. Tu ni pisano »registriranih ton«, in se mora torej razumeti utežne tone. Navedeno število znači res težo ladje. Pri vsakem telesu, ki plava v ravnotežju, je teža vode, ki jo izrine telo, enaka teži telesa. To je splošno znan fizikalni zakon. Če pravimo torej, da ladja izrine 14.300 ton vode, pomenja to, da ta ladja tehta 14.300 ton. Če torej čitamo: ladja ima 18.000 izrinjenja vode, ali, kakor se pravi navadno, ladja ima deplacement 18.000 ton, je treba razumeti, da ta ladja tehta 18.000 ton. Pri trgovinskih ladjah se navadno ne navaja deplacement, ker je jasno, da bo ladja izrinjala sedaj več, sedaj manj vode, pač po tem, kakor je naložena. Čim težje je naložena, tem bolj se potaplja v vodo in tem več vode mora izriniti. Pri vojnih ladjah je ta izraz v navadi, ker se pri njih tovor le neznatno menja in tako tudi teža izrinjene vode.

O žalostnih narodnostnih razmerah Slovkov na Ogrskem piše češki list »Venkov«: Po najnovejših statističnih podatkih je bilo naštetih v drugi polovici monarhije 2.019.641 oseb s slovaškim maternim jezikom. Od 56 poslancev iz slovaškega jezikovnega okoliša so 3 Slovaki. Srednjih šol (gimnazij, realk, učiteljskih) je v tem okolišu 33, ali v vseh je učni jezik madžarski. Na ljudske šole v slovaškem okolišu hodi 246.107 slovaških otrok ali od teh samo 18.363 v slovaške šole, pa tudi v teh se uči madžarski jezik 18 ur na teden. Poleg tega je 987 šol z 80.363 slovaškimi otroki, v katerih se poučuje samo madžarski, in 899 šol z 80.929 otroki, v katerih je dovoljeno v najnižjih razredih, ako se to zahteva, deloma vporabljati slovaški jezik. Končno je še 669 šol s 66.506 otroki, ki se jih poučuje v madžarskem in materinskem jeziku. Torej samo osem odstotkov slovaških otrok se vzgaja slovaško, ali tudi ti se morajo 18 ur na teden učiti madžarski. Pri sodnih in pri vseh državnih oblastih dobiva Slovak tolmača, ako uradnik ne zna slovaško. Uradni jezik je madžarski.

Konfiscirana knjiga. »Wiener Ztg.« razglaš konfiskacijo knjige »Kroaten und Slovenen«, ki je izšla v zbirki za spoznavanje tujih narodov v znani založbi Diederichs v Jeni.

Najnovjša knjiga profesorja Foersterja — konfiscirana! Ta profesor monakovskega vseučilišča ima večne borbe za svojo idejo pomirjenja med narodi in proti vsaki narodni pretiranosti. Nedavno je izdal knjižico z naslovom »Mladina in svetovna vojna«. Pisana je seveda v duhu njegovih idej. To knjižico so v Nemčiji prepovedale vojaške oblasti. Profesor Foerster piše listu »Münchener Post«, da se je z ozirom na skrajno neugoden vtis, ki ga je ta prepoved napravila v inozemstvu (neki francoski list je priobčil članek z nadpisom: »Kako nemška vlada deluje